

Domagoj Sajter*

JEL Classification D73, G33, K22, K42
Prethodno priopćenje

IMENOVANJA STEČAJNIH UPRAVITELJA U HRVATSKOJ

Uži je cilj ovoga rada istražiti praksu imenovanja stečajnih upravitelja nakon stupanja na snagu novog Stečajnog zakona 1. 9. 2015., a širi je cilj generalno analizirati način odabira stečajnih upravitelja u Hrvatskoj. Doprinos autora sastoji se u umrežavanju i povezivanju javno objavljenih baza podataka o imenovanjima stečajnih upravitelja (E-oglasna ploča), blokadama dužnika u Hrvatskoj (Fina) i nazivima i OIB-ima subjekata (Državni zavod za statistiku), te u primjeni etabliranih znanstvenih metoda u statističkoj analizi izvedenog uzorka. Korištene su parametarske (ANOVA, Levenov test te Brown i Forsythe-ov test) i neparametarske (Kruskal-Wallis i Medijan-test) metode za testiranje hipoteze homogenosti varijanci. Rezultati pokazuju da se smije odbaciti hipoteza o podjednakim iznosima imovine kod onih stečajeva koji se upraviteljima dodjeljuju nasumično i onih koje suci upraviteljima dodjeljuju privilegiranim odabirom. Na stečajeve kod kojih dužnik ima natprosječno više imovine upravitelji se u pravilu imenuju privilegiranim odabirom (nenasumično). Nadalje, 14% svih imenovanja nije izvršeno potpuno nasumično te pojedini sudovi i po trostruko češće imenuju upravitelje privilegiranim odabirom nego što to čine na ostalim sudovima. Upravitelji su i dalje nejednako opterećeni: jedna desetina upravitelja imenovana je na skoro polovinu predmeta, a ostalih devet desetina vodi drugu polovinu stečajeva. Velik dio stečajnih upravitelja koji su prije novog Stečajnog zakona bili najčešće imenovani i dalje biva najčešće imenovanim. Kod nasumičnih imenovanja također postoji izrazita disproporcija te je samo dvojici upravitelja dodijeljeno 15% od svih nasumično dodijeljenih predmeta, a na ostalih 99% raspodijeljeno je preostalih 85% stečajeva.

* Dr. sc. D. Sajter, izvanredni profesor, Ekonomski fakultet u Osijeku. (E-mail: sajter@efos.hr).

Rad je primljen u uredništvo 13. 12. 2016., a prihvaćen je za objavu 8. 5. 2017.

Sveukupno, preporučuje se revidirati praksu imenovanja stečajnih upravitelja te profesionalizirati ovaj poziv u kontekstu snažnijeg usmjeravanja sustava prema restrukturiranju dužnika.

Ključne riječi: imenovanje, stečajni upravitelj, stečajni sudac, trgovački sud

1. Uvod

Hrvatska se nalazi u grupi europskih zemalja koje su ostvarile najveći pad BDP-a od početka globalne financijske krize 2008. godine. Ekonomska recesija pritisnula je hrvatske gospodarstvenike i pospješila zatvaranje brojnih poduzeća i radnih mjesta, te je i stopa nezaposlenosti u Hrvatskoj među najvećima u Europi. U takvom makroekonomskom kontekstu dizajn i funkcioniranje stečajnog sustava važniji su no ikad jer stečajni sustav treba izvršiti (i) ulogu zaštitara ekonomskih resursa u poduzećima koja su pod pritiskom recesije povučena u insolventnost, a u kojima postoje potencijali za restrukturiranje i očuvanje bar nekih radnih mjesta.

Nažalost, stečajni sustav u Hrvatskoj nije dizajniran za promociju opstanka poduzeća. Ne postoje ekonomski poticaji¹ koji bi ključne osobe u postupku – stečajnog suca i stečajnog upravitelja – motivirali i navodili na usmjeravanje stečaja u pravcu restrukturiranja. Sucu i upravitelju jednako se u statistici broji bez obzira na to je li poduzeće koje je imalo potencijal opstanka likvidirano, sva mu imovina bagatelno rasprodana i svi radnici dobili otkaz, ili je restrukturirano i nakon stečaja nastavilo poslovati. Ni na koji način ne honoriraju se ni sudac ni upravitelj ako su stečajnog dužnika uspjeli restrukturirati. Ekonomski ishod stečaja za pravni je sustav čini se nevažan: za trgovački je sud najvažnije da je stečaj zaključen, a je li poduzeće opstalo ili ne malo koga zanima. Kao dokaz može se priložiti činjenica da u hrvatskim trgovačkim sudovima nitko ne vodi statistiku restrukturiranih i likvidiranih poduzeća nakon stečaja, kao ni statistiku opstalih/zatvorenih radnih mjesta nakon stečaja. Kad bi to nekomu bilo važno vodio bi računa o ovim pojavama², no u hrvatskom stečajnom sustavu umnogome se ignoriraju ekonomske funkcije stečaja kao i utjecaj stečajeva na razvoj gospodarstva i njegovo uredno funkcioniranje.

Međudnos stečajnog suca i stečajnog upravitelja iznimno je važan u stečajnom postupku. Stečajni sudac – koji ima najveće ovlasti, i stečajni upravitelj – koji operativno provodi postupak, u postupku su najodgovornije i najvažnije osobe. Stečajni

¹ Engl. *incentives*; klasičan ekonomski koncept motiviranja odnosno poticanja subjekata kroz sprečavanje ekonomski nepoželjnog ponašanja i nagrađivanje ekonomski poželjnog ponašanja.

² Vjerojatno je jedan od razloga neprikupljanja statistike u tome što bi brojke sasvim sigurno učinile razvidnim malen udio nelikvidacijskih stečajeva i goleme cifre izgubljenih radnih mjesta.

upravitelji najčešće su odvjetnici; mnogi od njih ne predaju se potpuno i profesionalno stečajno-upraviteljskom angažmanu nego zahtjevan posao upravitelja izvršavaju uz/mimo svog temeljnog poziva, te im je on u svrsi izvora dodatnih prihoda³.

Uzme li se sve prethodno navedeno u obzir – činjenica da je restrukturiranje u stečaju zahtjevan i mukotrpan posao koji traži daleko veći angažman upravitelja i suca od puke rasprodaje imovine i podjele otkaza u likvidacijskom stečaju, činjenica da su ključni akteri stečaja nenagrađeni i sustavno nemotivirani za restrukturiranje dok su istodobno pritisnuti imperativima kratkih rokova i brzog postupka, činjenica da postoji manjak profesionalne predanosti kod pojedinih upravitelja – ne čudi da se u stečaju daleko češće bilježe ekonomski neefikasni ishodi: erozija vrijednosti imovine, trajni nestanak radnih mjesta i destrukcija poslovnog poduhvata.

Usljed toga, a budući da je sudac je do izmjena Stečajnog zakona 2015. godine imao apsolutnu autonomiju i diskrecijsko pravo odabira i imenovanja upravitelja po vlastitoj volji, nastale su sprege pojedinih sudaca i upravitelja. Naime, u praksi je poznato da su pojedini suci redovito imenovali gotovo uvijek iste upravitelje, osobito u postupcima koji su financijski izdašni i u kojima je unaprijed bilo jasno da će upravitelj najvjerojatnije moći ostvariti natprosječne prihode za svoj privatni račun. Nenasumičnim odabirom u kojemu sudac autonomno odlučuje koju će osobu zaposliti upravitelj praktično stječe privilegij da između svih ostalih upravitelja na listi upravo on vodi stečajni postupak; „privilegij“ stoga što posao stečajnog upravitelja može biti iznimno lukrativan (Sajter, 2014:310), osobito u slučajevima kad dužnik ima višemilijunsku imovinu.

Imajući u vidu ove distorzije, zakonodavac je pokušao izmijeniti način imenovanja stečajnih upravitelja te dekonstruirati formirane sprege. Novi je Stečajni zakon (Narodne novine 71/2015, stupio na snagu 1. rujna 2015.; nadalje SZ) u dijelu u kojemu se regulira imenovanje upravitelja formalno izmijenio način njihova imenovanja. Članak 84. SZ propisuje imenovanje slučajnim odabirom, nasumično, no ako sudac misli da upravitelj nije dovoljno stručan ili da je neiskusna „za stečajnoga upravitelja može izabrati drugu osobu“ (čl. 84. st. 2. SZ). Ključno je primijetiti da trgovački sudovi arbitriraju u stečajnim postupcima u kojima je uobičajeno razdjeljivati imovinu dužnika vrijednu stotine i stotine milijuna kuna, a nitko nije našao potrebnim propisati kriterije *stručnosti* i *iskusnosti* onoga komu će sudac dati ovlasti nad računima na kojima su svi ti milijuni pohranjeni. Zatim, čl. 107. st. 1. toč. 2. SZ propisuje da i skupština vjerovnika može imenovati upravitelja, što znači da u Hrvatskoj zakon predviđa tri načina imenovanja: 1) nasumično, 2) privilegiranim odabirom suca i 3) odabirom vjerovnika.

³ Usp. „(...) obveze koje se nameću stečajnom upravitelju su obveze profesionalca iako on nije profesionalac jer mu to, u većini slučajeva, nije zaposlenje i isključivi izvor prihoda.“, Bodul (2016:39).

Cilj je ovoga rada (u užem smislu) analizirati što se promijenilo u načinu imenovanja stečajnih upravitelja nakon nešto više od godine dana od stupanja na snagu novoga SZ. Hipoteza glasi da se i nakon donošenja novog Stečajnog zakona u postupcima kod kojih je imovina dužnika natprosječno velika, upravitelji i dalje biraju nenasumično, po slobodnoj volji sudaca, čime se perpetuiraju ekonomski neefikasni ishodi stečajeva. Hipoteza će se testirati standardnim statističkim metodama na kvantitativnim pokazateljima.

Nakon pregleda prethodnih istraživanja i postojeće literature u drugom poglavlju, treće poglavlje iznosi opise izvora podataka i metodologije. Četvrto poglavlje predstavlja rezultate, a u petom, zaključnom dijelu sumiraju se najvažniji nalazi. Konačno, nakon bibliografije u prilogima su iznijeti dodatni podaci koji bi interesentima mogli pripomoći kod nekih budućih analiza, a koji nisu stavljeni u središnji dio rada kako bi se on rasteretio.

2. Pregled postojeće literature

Uz najbolju volju nisu pronađena prethodna istraživanja koja bi se bilo na znanstveni bilo na stručni način ekstenzivnije bavila (kvalitativno ili kvantitativno) imenovanjima stečajnih upravitelja u Hrvatskoj, pa stoga ovaj rad nastoji doprinijeti znanstvenom i stručnom analizom prakse imenovanja stečajnih upravitelja.

Pitanje imenovanja stečajnih upravitelja u Hrvatskoj uglavnom biva dotaknuto u širim analizama stečajnog sustava. Tomas Žiković et al. optimistično su smatrali da će prethodne izmjene i dopune Stečajnog zakona (NN 133/2012) u kojima se uvelo ograničenje broja imenovanja stečajnih upravitelja dovesti do „(...) smanjenja mogućnosti zloupotrebe ovlasti radi privatnih ili grupnih interesa i omogućiti ravnomjernije obavljanje poslova stečajnih upravitelja.“ (2014:328). Uz to ističu da se pri slobodnom načinu imenovanja upravitelja „(...) stečajnim sucima daje velika diskrecijska moć bez ikakve kontrole ili nadzora (...)“ (2014: 335).

Bodul i Vuković (2015:208) u povodu izlaska novog SZ 2015. uočavaju da su „(...) reforme hrvatskoga insolventijskog zakonodavstva stvorile konceptijsku nesređenost oko pravne prirode i funkcije stečaja (...)“, te predlažu uvođenje profesionalne organizacije, de facto komore ili agencije koja bi preuzela odgovornosti u svezi s licenciranjem i edukacijom upravitelja, a koja bi se mogla baviti i imenovanjima upravitelja (premda Bodul i Vuković ne navode eksplicitno nadležnost takve organizacije u pogledu imenovanja upravitelja, to nije u neskladu s njihovim prijedlozima). Bodul također navodi da „(...) nema tijela, osim tijela u stečajnom postupku, koji bi vršio stalan nadzor nad radom stečajnog upravitelja.“ (2016: 39-40). Također ističe činjenicu da postoji velik broj stečajnih upravitelja kojima

nikada nije dodijeljen nijedan predmet, te da novi SZ uređuje imenovanje upravitelja „*po pravilu*“ metodom slučajnoga odabira s liste stečajnih upravitelja, a samo „*iznimno*“ drugačije (2016:40).

U međunarodnoj analizi Martinez et al. (2015.) komparirali su i vrednovali kvalitetu sedam elemenata (“stupova”) stečajno-upraviteljske profesije u 27 uglavnom srednje- i istočnoeuropske države⁴ u kojima posluje Europska banka za obnovu i razvoj. U sedam stupova uvrstili su licenciranje, nadzor, kvalifikacije, sustav imenovanja, radnu etiku, dužnosti i remuneraciju upravitelja. Četvrti stup – sustav imenovanja – vrednovali su u tri indikatora:

- 1) sustav imenovanja upravitelja je pravedan („fer“) i razvidan,
- 2) pojedini upravitelj može biti odabran na temelju iskustva, povijesne uspješnosti i sveukupne prikladnosti pojedinačnom slučaju i
- 3) vjerovnici mogu utjecati na imenovanje.

U četvrtom stupu najveći broj država u usporedbi dobilo je 75 bodova od mogućih 100, pa tako i Hrvatska koja sa 75 bodova u ovoj kategoriji dijeli peto mjesto s još devet država. Nadalje, Martinez et al. identificirali su četiri načina imenovanja s obzirom na subjekt koji vrši imenovanje; upravitelja može imenovati:

- 1) sud (npr. Bjelorusija, Egipat, Maroko, Poljska, Tunis, itd.),
- 2) vjerovnici (ili imenuju izravno ili imaju prevladavajući utjecaj; npr. Albanija, Bugarska, Estonija, Rumunjska, itd.),
- 3) državno tijelo/profesionalna agencija (npr. Kazahstan, Kirgistan, Latvija, itd.) i
- 4) nasumični sustav (npr. Makedonija, Mađarska, Litva, Srbija, Slovačka, Slovenija, itd.).

Vjerovnici imenuju upravitelja u 38% promatranih država, sud u 33%, nasumično je imenovanje u 20%, a državno tijelo odabire upravitelje u 9% uzorka. Uočeno je da je način imenovanja upravitelja snažno koreliran s razinom prava vjerovnika; u državama u kojima vjerovnici imaju snažnu ulogu pri imenovanju upravitelja vjerovnici su čimbenik koji ograničava moć upravitelja (zahtijevaju prethodno odobrenje pojedinih aktivnosti upravitelja, redovita izvješća, itd.).

Na popisu 27 zemalja⁵, na skali od 0 do 100% Hrvatska je po ukupnoj kvaliteti stečajno-upraviteljske profesije zauzela razočaravajuće 21. mjesto (iza npr. Kosova, Crne Gore, Kirgistana; ispred npr. BiH, Tunisa, Gruzije, Egipta).

⁴ Albanija, Bjelorusija, BiH, Bugarska, Crna Gora, Egipat, Estonija, Gruzija, Hrvatska, Kazahstan, Kirgistan, Kosovo, Latvija, Litva, Mađarska, Makedonija, Moldavija, Maroko, Poljska, Rumunjska, Rusija, Srbija, Slovačka, Slovenija, Tunis, Turska, Ukrajina.

⁵ Uz 27 mahom srednje i istočnoeuropskih država u komparaciju su dodatno uključene još četiri zapadnoeuropske države; u Njemačkoj upravitelja imenuje sud ili vjerovnici, u Vel. Britaniji vjerovnici, a u Francuskoj i Nizozemskoj sud; ni u jednoj od ove četiri ne imenuje se nasumično.

U kontekstu ovoga rada valja spomenuti i češku stečajnu praksu. Ondje Knot i Vychodil (2006:6) navode da postoji problem „(...) *korupcije među češkim sucima. Naime, neuspješna primjena zakona omogućuje djelovanje grupama nalik mafiji koje su specijalizirane u otuđenju imovine stečajnog dužnika (...)*“. U nedostatku opsežnijih domaćih analiza ovaj rad nastoji doprinijeti aktivnoj i argumentiranoj znanstveno-stručnoj diskusiji u svezi načina imenovanja stečajnih upravitelja.

3. Izvori podataka i metodologija

Osnova za ovaj rad tri su baze podataka:

1. Izvor informacija o imenovanjima upravitelja, sucima koji su ih imenovali i sjedištu njihova suda, načinima imenovanja, te nazivima dužnika je baza podataka koja je javno, bez ograničenja u pristupu objavljena na E-oglasnoj ploči Ministarstva pravosuđa Republike Hrvatske⁶. Budući da su ondje javno objavljena imena sudaca i upravitelja ista u ovom radu nisu sklonjena, skraćena ni šifrirana⁷. U daljnjem tekstu ovaj se izvor referira kao „baza podataka s E-oglasne ploče“.
2. Izvor informacija o nazivima dužnika, duljini blokade računa, te iznosima blokada je „Popis pravnih osoba koje na dan 01.09.2015. imaju 120 i više dana neprekinute blokade“ kojega je javno, bez ograničenja u pristupu objavila Financijska agencija na E-oglasnoj ploči Ministarstva pravosuđa Republike Hrvatske⁸. Nadalje će se oslovljavati kao „Finina baza“.
3. Izvor informacija koji je dodatno poslužio za povezivanje naziva dužnika s E-oglasne ploče i iznosa blokada iz Finine baze putem dužnikova OIB-a je baza podataka o sektorskoj klasifikaciji Državnog zavoda za statistiku, javno (također bez ograničenja u pristupu) objavljena na Internet stranici Državnog zavoda za statistiku⁹. U tekstu koji slijedi ovaj će se izvor navoditi kao „DZS-ova baza“.

Baza podataka s E-oglasne ploče isporučena je u formi pivot-Excel tablice te ju je stoga moguće preoblikovati i iz nje isporučivati podatke koji su potom

⁶ <https://e-oglasna.pravosudje.hr/?q=node/19>, preuzeto 16. 11. 2016. Na istoj adresi ova je baza podataka preuzeta i na dan 8. 9. 2015., te je komparacijom podataka izrađena Tablica 11 s popisom imena učestalo imenovanih stečajnih upravitelja.

⁷ Zbog obrade i kompatibilnosti s računalnim softverom hrvatski dijakritički znakovi (č, ć, ž, itd.) pretvoreni su u univerzalne (c, c, z, itd.).

⁸ <https://e-oglasna.pravosudje.hr/?q=node/19>, preuzeto 16. 11. 2016.

⁹ <http://www.dzs.hr/app/sektorizacija>, preuzeto 16. 11. 2016.

korišteni za analizu u ovom radu. No, u podacima s E-oglasne ploče navedeni su (među ostalim) samo nazivi dužnika, ne i osobni identifikacijski brojevi dužnika¹⁰.

Kako bi se povezali podaci iz Finine baze – broj dana blokade računa te visina iznosa blokade računa – s nazivom dužnika i imenovanim stečajnim upraviteljem u bazi E-oglasne ploče, upotrijebljen je Microsoft Fuzzy Lookup dodatak za Excel. Naime, VLOOKUP/HLOOKUP, INDEX/MATCH, EXACT i slične funkcije ne uspijevaju isporučiti potpuno zadovoljavajuće rezultate zbog nedosljednosti u izražavanju naziva dužnika u bazama podataka¹¹. Fuzzy Look-up koristi neizrazitu logiku (engl. fuzzy logic) pri potrazi za usporedivim, približnim podudarnostima tekstualnih nizova. Pri tome je moguća nepotpuna podudarnost na korisnički definiranoj razini. Za potrebe ovog istraživanja korištena je uobičajena razina statističke signifikantnosti od 95%, te su upotrijebljene samo podudarnosti koje prelaze navedenu razinu.

Korištenjem tekstualnih i drugih Excelovih funkcija te Fuzzy Look-up softvera povezane su tri prethodno navedene baze podataka koristeći podudarnosti u nazivu društva i u OIB-u društva, te su povezani, tj. upareni nazivi dužnika iz baze podataka s E-oglasne ploče s iznosima i trajanjima blokada računa iz Finine baze. Na ovaj je način izveden četvrti izvor informacija koji je konstruiran umrežavanjem prethodne tri baze; uparivanjem podataka s E-oglasne ploče, iz Finine baze i iz DZS-ove baze. Budući da je izveden iz prethodna tri izvora, četvrti izvor informacija – na kojemu je nastao ovaj rad – nazvan je „Izvedena baza podataka“.

Podatak iz Finine baze o visini, tj. iznosu blokade korišten je kao zamjenska varijabla (engl. proxy) koja opisuje veličinu imovine društva. Naime, za potrebe ovog istraživanja nije bilo moguće iskazati stvarni iznos imovine prije otvaranja stečaja za preko 8000 dužnika koji se nalaze u bazi s E-oglasne ploče, te je u izostanku ovih podataka uzet iznos blokade kao veličina koja indicira veličinu stečajnog dužnika. Pretpostavljeno je da velika društva u pravilu ne bivaju blokirana malim iznosima, te da mala društva uglavnom nemaju vrlo velike blokade, uz statistički prihvatljive iznimke¹².

¹⁰ Doduše, navedeni su OIB-i stečajnih upravitelja, no oni ovdje nisu od interesa.

¹¹ Npr. negdje stoji „dioničko društvo“, a negdje akronim d.d.; negdje je navedeno sjedište društva, a negdje nije; negdje uz pravnu formu društva stoje i osnovne djelatnosti, a negdje ne stoje (ABC d.d. za trgovinu / ABC dioničko društvo Osijek / ABC d.d. za usluge Osijek / ...), itd. Sve navedene inačice zapravo oslovljavaju isto društvo ali na različite načine. Klasične funkcije u Excelu nisu kadre uočiti kako se radi o jednom te istom društvu.

¹² Drugim riječima, malo je vjerojatno da će dužnik čija se imovina broji u desecima milijuna kuna biti blokiran sa 100 kn (premda postoje 64 slučaja u kojima su dužnici blokirani sa manje od sto kuna), jednako kao što je malo vjerojatno da će dužnik koji ima nekoliko desetaka tisuća kuna imovine biti blokiran dugom od nekoliko desetaka milijuna. Ovdje se stoga pretpostavlja da se u pravilu (a svako pravilo smije imati statistički prihvatljive iznimke) veći dužnici blokiraju većim blokadama, a manji manjima.

Zbog neusklađenosti naziva društava te zbog što nepostojećih, što nesređenih podataka, umrežavanjem korištenih baza podataka nije bilo moguće upariti sve nazive dužnika iz E-oglasne ploče s nazivima i OIB-ima dužnika iz DZS-a i Fine, te s podacima o blokadama iz Fine. Od ukupnih 8.151 imenovanja njih 6.843 (84%) učinjeno je nakon stupanja na snagu novog Stečajnog zakona tj. nakon 1. 9. 2015., a za 4.343 imenovanja od ovih 6.843 (63,5%) povučeni su podaci iz Fine o iznosu i trajanju blokada, odnosno uparena su imenovanja s iznosima blokada.

Dakle, premda nisu uparena sva imenovanja upravitelja s iznosima blokada, Izvedena baza podataka sadrži 4.343 imenovanja nakon stupanja na snagu novog Stečajnog zakona, što čini 64% od svih (6.843) imenovanja. Uzorak je stoga reprezentativan jer čini značajno više od polovice cijele populacije, te je kao takav respektabilan i pogodan za istraživanje.

Prema bazi podataka s E-oglasne ploče postoji pet načina na koje se upravitelj može imenovati:

1. potpuno nasumično („automatski“), što znači da upravitelja ne imenuje sudac nego algoritam (softver) nasumičnim izborom sa cijele liste stečajnih upravitelja,
2. relativno nasumično („automatski s iznimkom“), gdje se upravitelj bira nasumično ali ne sa cijele liste stečajnih upravitelja nego se s liste određena imena skidaju prema diskrecijskoj odluci suca, a upravitelj se bira između preostalih imena na listi¹³; postoji više slučajeva u kojima se gotovo svi upravitelji uklone s liste pa algoritam nasumično bira između četiri, tri, ili samo dva imena,
3. promjenom uloge – na ovaj se način stečajni upravitelj imenuje tako da mu se prethodna uloga izmijeni u ulogu upravitelja, a najčešći je slučaj da se povjerenik iz predstečajne nagodbe postavlja za stečajnog upravitelja,
4. privilegiranim odabirom („ručno“), gdje sudac koristi mogućnost iz čl. 84. st. 2. Stečajnog zakona (NN 71/2015) te autonomno i samostalno odabire upravitelja po svojoj volji prema kriterijima „stručnosti“ i „iskusnosti“ upravitelja, pri čemu specifikacije ovih kriterija nisu propisane već ih sudac samostalno definira,
5. privilegiranim odabirom sukladno prethodnoj verziji Stečajnog zakona koji je bio na snazi do 1. 9. 2015. („ručno po starom zakonu“), tj. po Stečajnom zakonu prije izmjena objavljenih u Narodnim novinama br. 71/2015 koje su stupile na snagu 1. rujna 2015.; po „starom zakonu“ privilegirani odabir bio je jedini način odabira i imenovanja upravitelja.

¹³ Ovaj hibridni oblik imenovanja Stečajni zakon ne poznaje, te predstavlja doskočicu prakse.

Navedenih je pet načina (grupa) imenovanja odvojeno analizirano sa ciljem promatranja statističkih razlika između navedenih grupa u visinama (iznosima) blokada, kao i u trajanjima blokada. Pritom su korištene parametarske (ANOVA, Levene-ov test te Brown i Forsythe-ov test) i neparametarske (Kruskal-Wallis i Medijan-test) metode.

Smisao analize varijance (engl. Analysis of Variance – ANOVA) je testiranje statističke signifikantnosti razlika između srednjih vrijednosti grupa usporedbom varijanci. Razdjeljivanjem ukupne varijance u komponente s obzirom na podjelu populacije u grupe moguće je uspoređivati varijancu na temelju razlika unutar jedne grupe i između pojedinih grupa. Nul-hipoteza kod ANOVA-e tvrdi da ne postoje razlike između grupa u populaciji, te da su varijabilnosti unutar grupa podjednake s varijabilnošću između grupa. Levene-ov test homogenosti varijanci izvršava analizu varijance na apsolutnim devijacijama od pripadajućih prosjeka grupe; ako je rezultat statistički signifikantan može se odbaciti hipoteza homogenosti varijanci. Brown i Forsythe-ov test homogenosti varijanci provodi se dodatno uz Levene-ov test sa ciljem povećanja robusnosti analize. Naime, pretpostavka normalnosti distribucije apsolutnih devijacija kod ANOVA-e često je narušena, te je uveden Brown i Forsythe-ov test koji nalikuje Levene-ovom, no koji analizu varijance ne promatra na devijacijama od aritmetičke sredine, nego na devijacijama od medijana grupa. Ovaj test daje bolje rezultate u situacijama kad distribucija ulaznih podataka otklanja od normalne.

Kako se objektivno može pretpostaviti ne-normalna distribucija iznosa blokada s obzirom na način imenovanja, upotrijebljeni su i neparametarski testovi koji nemaju striktnih hipoteza u pogledu distribucija vjerojatnosti. Kruskal-Wallis test je neparametarska alternativa ANOVA-i koja se koristi za usporedbu tri ili više grupa, pri čemu se testira nul-hipoteza da su različite grupe u analizi uzete iz iste distribucije, ili iz različitih distribucija koje imaju isti medijan. Medijan-test je bazičnija verzija Kruskal-Wallis testa u kojemu se uspoređuje brojnost slučajeva u svakoj grupi koji imaju medijan različit od zajedničkog, te se računa χ^2 za rezultirajuću tablicu. Nul-hipoteza glasi kako sve grupe dolaze iz populacije s identičnim medijanom, odnosno da se prosječno 50% svih slučajeva nalazi iznad ili ispod medijana.

4. Rezultati

U Fininjoj bazi podataka nalazi se 26.846 blokiranih subjekata. Ukupan iznos njihovih blokada uključujući i kamate na dan 1. 9. 2015. iznosi 28,85 milijardi kuna. Prosjek (medijan) svih blokada iznosi 68.326 kn. Svega 1% svih blokiranih (268 dužnika) čini gotovo polovicu (46%) ukupnog iznosa svih blokiranih osoba.

Drugim riječima, kad bi se riješile financijske dubioze samo 1% dužnika, što je ni 300 slučajeva, to bi prepolovilo unutarnji dug.

Najveći dužnici prema podacima iz Fine (Tablica 1.) su tvrtke koje se bave građevinarstvom i prometom nekretnina¹⁴.

Tablica 1.

NAJVEĆI DUŽNICI PREMA PODACIMA IZ FINE

R. b.	Ovršenik (naziv, OIB)	Zaposlenih na dan 1.9.2015.	Broj dana neprekinute blokade na dan 1.9.2015.	Ukupan iznos blokade uključujući i kamate na dan 1.9.2015. (u mil. kn)
1	Urba-jug d.o.o.; 16169555835	nema	2.107	326,62
2	BB Nekretnine d.o.o.; 57066720584	nema	1.232	220,33
3	Sanabilis nekretnine d.o.o.; 17249222343	nema	1.720	218,95
4	DRD - International d.o.o.; 27636389809	nema	1.546	209,21
5	Dubrovačke vile d.o.o.; 08480714145	nema	1.815	167,89
6	Finiens nekretnine d.o.o.; 90242947323	nema	803	154,19
7	Fames nekretnine d.o.o.; 62507984293	nema	803	154,17
8	Sigillum nekretnine d.o.o.; 67754108755	nema	803	153,82
9	Curis nekretnine; 33643051325	nema	803	153,81
10	Ante Jurković d.o.o.; 46928909972	ima	861	148,24

Pojedini su dužnici blokirani i dulje od 20 godina (Tablica 6.). Ipak, daleko najveći dio dužnika blokiran je kraće od 3 godine, tj. kraće od 1000 dana

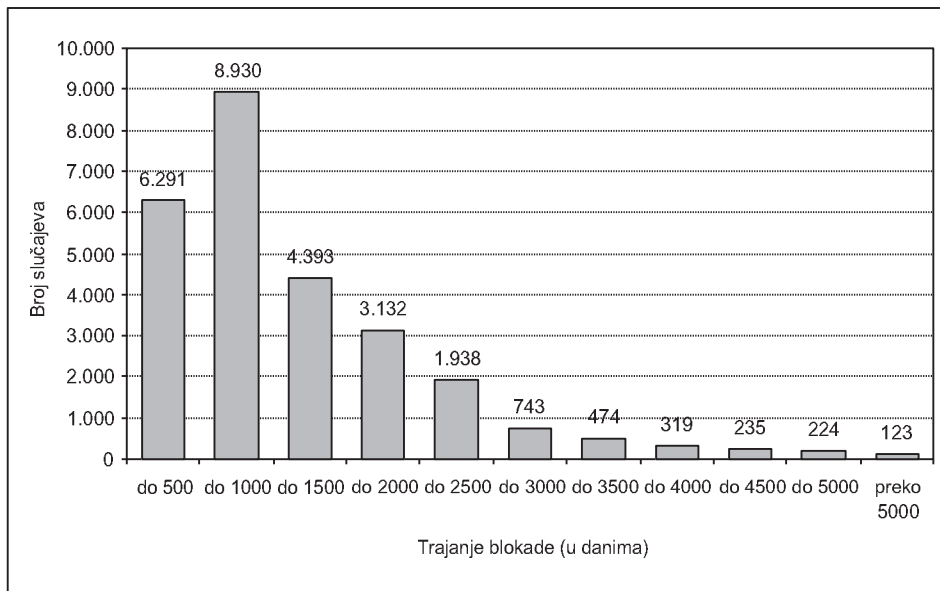
¹⁴ Uvidom u Fininu bazu blokiranih brzo se može uvidjeti kako je dopuštena posvemašnja ležernost u postupku osnivanja novih pravnih osoba na teret kojih osnivačiji potom neometano preuzimaju dugove dok vjerovnike ostavljaju u potrazi za svojim potraživanjima. Npr. prema javno dostupnim podacima iz Sudskog registra (<https://sudreg.pravosudje.hr/>) jedna osoba je samo na dan 6. 8. 2010. kao direktor i jedini osnivač upisala u registar tri d.o.o. za poslovanje nekretninama, a nekoliko dana kasnije na isti dan (10. 8. 2010.) upisala ih je još četiri. Svih sedam bilo je na dan 1. 9. 2015. blokirano s ukupno 415,4 milijuna kuna, a neka od tih d.o.o. nalaze se i na popisu najvećih dužnika kojega prikazuje Tablica 1.

Drugi primjer može biti upisivanje devet d.o.o. za usluge koji se redom zovu Mejaši Prvi, Mejaši Drugi, sve do Mejaši Deveti d.o.o. za usluge. Sve ih je osnovao Areios d.o.o. za usluge na isti dan, 24. 12. 2010. Osam Mejaša d.o.o., uključujući i svoga osnivačiji Areios d.o.o., bilo je blokirano na dan 1. 9. 2015. s ukupno 926,26 mil. kn. I ova se društva nalaze pri vrhu popisa dužnika s najvećim iznosima blokada u Hrvatskoj, na mjestima 22. do 30.

(Grafikon 1.), s tim da su najčešći slučajevi u kojima su dužnici blokirani između 500 dana i 1.000 dana.

Grafikon 1.

HISTOGRAM TRAJANJA BLOKADA

U bazi podataka s E-oglasne ploče nalaze se informacije o ukupno 8.151 imenovanja stečajnih upravitelja¹⁵. Ondje se nalazi 236 stečajnih upravitelja i 126 sudaca sa sedam trgovačkih sudova. Najraniji datum imenovanja datira prije 18 godina, na dan 18. 9. 1998. (kod dužnika Unipor Grupa d.o.o.), a posljednji je datum 15. 11. 2016.; na taj je dan imenovano 47 stečajnih upravitelja. Razdoblje istraživanja, dakle, obuhvaća 14,5 mjeseci nakon stupanja na snagu novog SZ.

Analizom percentila utvrđeno je da su od 236 upravitelja njih deset koji su najčešće odabrani, imenovani na ukupno 2.494 predmeta (Tablica 7). Razdioba upravitelja po predmetima dodatno se može razložiti na sljedeći način:

- 4,2% upravitelja vodi 30,5% predmeta,
- jedna desetina upravitelja (tj. njih 24) imenovano je na skoro polovinu predmeta (3.783 predmeta; 46% od ukupnog), te
- 41% upravitelja ima deset imenovanja i manje.

¹⁵ Originalna baza sadrži 8170 imenovanja, ali iz nekog razloga na E-oglasnoj ploči postoji 19 dvostrukih unosu. Nakon njihova isključenja ostao je 8151 unos.

Važno je uvidjeti da ni u jednoj bazi podataka nije objavljeno koliko je koji stečajni upravitelj imao ukupno imenovanja u karijeri jer se u bazama može promatrati samo broj imenovanja na određeni datum, ali ne i broj prethodnih imenovanja kod kojih je stečaj već zaključen. Stoga, premda je vrlo indikativna, prethodna je analitika donekle ograničena jer ne postoje dugoročni kvantitativni pokazatelji iskustva upravitelja¹⁶.

Razmatrajući različite načine imenovanja upravitelja nešto više od godine dana nakon stupanja na snagu novog SZ postaje razvidnim da je potpuno nasumični način imenovanja najčešći na svim sudovima (Tablica 2.).

Tablica 2.

STEČAJNI PREDMETI PO TRGOVAČKIM SUDOVIMA PREMA NAČINU
ODABIRA STEČAJNIH UPRAVITELJA

Trgovački sud	Način imenovanja upravitelja					Ukupno
	Potpuno nasumično	Relativno nasumično	Promjenom uloge	Privilegiranim odabirom	Privil. od. po starom SZ	
Bjelovar	242	29	8	11	3	293
Osijek	452	210	77	19	17	775
Pazin	978	28	10	23	5	1.044
Rijeka	287	7	11	34	22	361
Split	1.146	11	5	4	25	1.191
Varaždin	165	75	0	19	20	279
Zadar	436	12	45	3	4	500
Zagreb	2.180	95	6	39	80	2.400
Svi sudovi	5.886	467	162	152	176	6.843
NAPOMENA: Prikazana su samo imenovanja nakon 1. 9. 2015., tj. nakon stupanja na snagu novog SZ						

U samo 31 slučaju (manje od pola jednog postotka svih stečajeva)¹⁷ upravitelja su odabrali vjerovnici, što zorno prikazuje primjenjivost SZ u tom području.

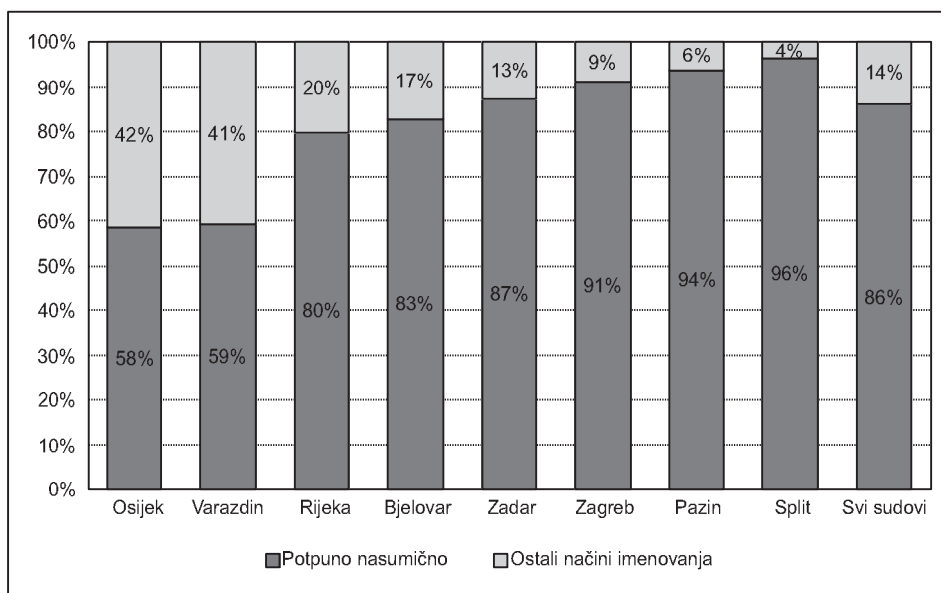
¹⁶ Moglo bi se pretpostaviti da to odgovara pojedinim sucima jer na taj način mogu subjektivno procjenjivati nečije iskustvo kad upravitelja biraju autonomno, privilegiranim odabirom.

¹⁷ Točnije, 0,45%; 17 ih je na E-oglasnoj ploči svrstano u „automatski odabir s iznimkom“, a 13 u „ručni“.

Sudovi nisu homogeni pri odabiru načina imenovanja upravitelja; u odnosu na ukupni broj predmeta na sudu osječki i varaždinski trgovački sud prednjače u načinima zaobilaženja potpuno nasumičnog načina imenovanja upravitelja, dok se sudovi u Splitu i Pazinu najstriktnije pridržavaju nasumičnog imenovanja (Grafikon 2.).

Grafikon 2.

UDJELI STEČAJNIH PREDMETA PO SUDOVIMA
 PREMA NAČINU IMENOVANJA UPRAVITELJA¹⁸

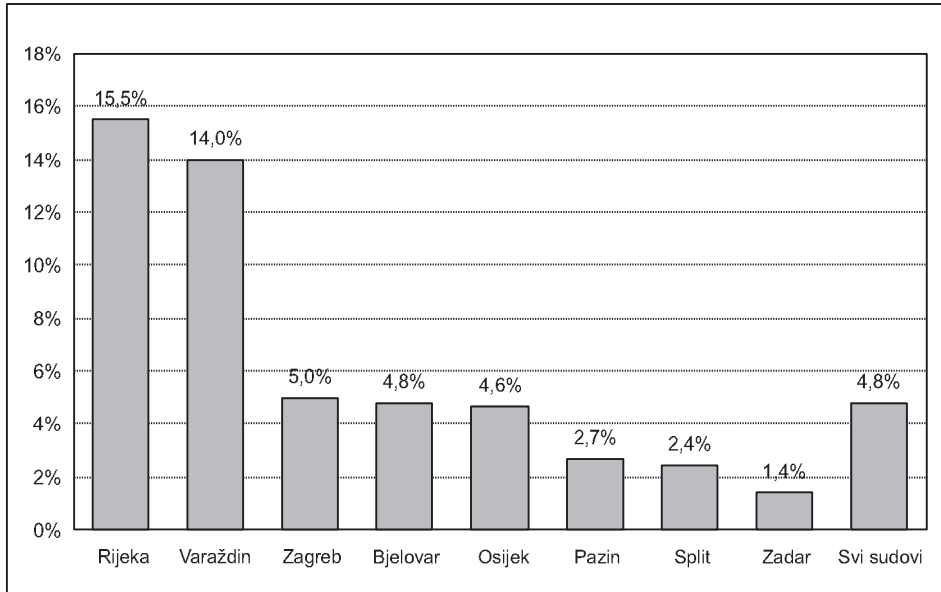

Promatrajući samo udio privilegiranih odabira u ukupnom broju predmeta, očit je nerazmjer u praksi jer se na sudovima u Rijeci i Varaždinu i po deset puta češće vrši privilegirani odabir nego u Zadru, odnosno oko tri puta češće nego je to prosjek svih sudova.

¹⁸ Samo imenovanja nakon 1. 9. 2015., odnosno nakon stupanja na snagu novog Stečajnog zakona.

Grafikon 3.

UČESTALOST IMENOVANJA PRIVILEGIRANIM ODABIROM UPRAVITELJA, PO SUDOVIMA¹⁹

U Izvedenoj bazi podataka ukupan iznos svih 4.343 blokada stečajnih dužnika kod kojih su upravitelji imenovani nakon 1. 9. 2015. iznosi 4,84 milijarde kuna. Pritom pokazatelji distribucije (Tablica 3.) ukazuju na veću prikladnost medijana kao pokazatelja centralne tendencije u odnosu na aritmetičku sredinu²⁰.

¹⁹ Prikazani su udjeli imenovanja stečajnih upravitelja privilegiranim odabirom (u koja se ovdje ubrajaju „ručna“ imenovanja po starom i novim Stečajnom zakonu) u ukupnom broju imenovanja na pojedinom sudu, i to samo imenovanja nakon 1. 9. 2015., odnosno nakon stupanja na snagu novog SZ.

²⁰ Zbog manje podložnosti medijana ekstremnim vrijednostima u odnosu na aritmetičku sredinu.

Tablica 3.

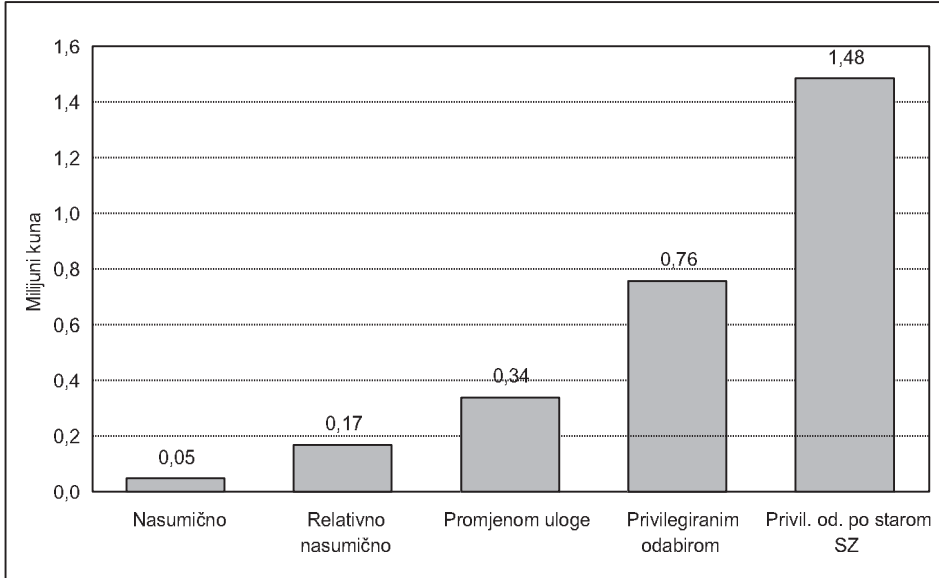
STATISTIČKI POKAZATELJI IZNOSA BLOKADA DUŽNIKA S OBZIROM
 NA NAČIN IMENOVANJA UPRAVITELJA

	Način imenovanja upravitelja					Svi načini imenovanja
	Potpuno nasumično	Relativno nasumično	Promjenom uloge	Privilegiranim odabirom	Privil. od. po starom SZ	
Broj slučajeva	3.884	254	69	54	82	4.343
Aritm. sredina (kn)	635.504	2.872.305	2.891.925	6.665.202	13.145.380	1.113.343
Medijan (kn)	48.608	171.625	337.340	757.518	1.482.966	57.869
Zbroj (mil. kn)	2.468,30	729,57	199,54	359,92	1.077,92	4.835,25
Minimum (kn)	22	1.199	3.216	1.440	9.600	22
Maksimum (mil. kn)	131,97	154,17	71,07	103,80	326,62	326,62
Stand. devijacija	3.510.122	12.243.149	9.095.948	16.776.588	41.762.464	7.782.862
Koeficijent varijacije	552,34	426,25	314,53	251,7	317,7	699,05
Iskošenost distribucije (<i>skewness</i>)	20,35	8,96	6,5	4,31	5,94	23,82
Zaobljenost distribucije (<i>kurtosis</i>)	616,13	98,15	47,75	21,88	40,86	809,27

Grafikon 4. prikazuje izrazitu disproporciju u visinama iznosa blokada, te pokazuje da se potpuno nasumični odabir upravitelja u pravilu vrši kod dužnika koji imaju niske iznose blokada, a da se kod viših iznosa blokada predmeti najčešće dodjeljuju privilegiranim odabirom.

Grafikon 4.

PROSJEČNI IZNOS (MEDIJAN) BLOKADA DUŽNIKA
S OBZIROM NA NAČIN IMENOVANJA UPRAVITELJA²¹

Jasno, premda se razlike u visini iznosa blokada između grupa (grupe su načini imenovanja upravitelja) doimaju izrazitima, one bi mogle biti i slučajne, statistički beznačajne. Stoga je pristupljeno sustavnom statističkom testiranju, sukladno opisanoj metodologiji u prethodnom poglavlju.

Analiza varijance, Levene-ov test homogenosti varijance i Brown-Forsythe-ov test homogenosti varijance visoko su statistički signifikantni ($p < 0,00$). Neparаметarski testovi također su visoko statistički signifikantni (Tablica 4.). Stoga se smije odbaciti hipoteza o podjednakim varijacijama iznosa blokada između različitih načina imenovanja upravitelja.

²¹ Samo imenovanja nakon 1. 9. 2015., odnosno nakon stupanja na snagu novog Stečajnog zakona.

Tablica 4.

REZULTATI PARAMETARSKIH I NEPARAMETARSKIH TESTOVA
HOMOGENOSTI VARIJANCE

Test	Rezultati
ANOVA	F = 67,57; p = 0,00
Levene-ov test homogenosti varijance	F = 161,64; p = 0,00
Brown-Forsythe-ov test homogenosti varijance	F = 64,66; p = 0,00
Kruskal-Wallis ANOVA po rangovima	H (4, N= 4343) =260,2450; p =0,000
Medijan-test	sveukupni medijan = 57869,1; $\chi^2 = 157,2451$; df = 4; p = 0,000

Zanimljivo je promotriti i način funkcioniranja računala koje nasumično odabire upravitelje. Naime, pojedini upravitelji stekli su iznimno visok broj nasumičnih imenovanja, a većina ih ima prilično malo. Točnije, šest upravitelja imaju svaki po više od dvjesto potpuno nasumičnih imenovanja, a ostalih 224 upravitelja imaju po 25 nasumičnih imenovanja i manje (Grafikon 5). Drugim riječima, 3% upravitelja nasumično je dobilo skoro jednu trećinu predmeta, a na ostalih 97% upravitelja raspodijeljene su ostale dvije trećine stečajeva, iz čega se čini da algoritam ima neobičnu sklonost češće nasumično odabirati pojedina imena, a ostala rjeđe²².

Što se trajanja blokada tiče (Tablica 5), razlike u duljini blokade između načina imenovanja upravitelja nisu izrazite kao kod iznosa blokada, te se ne bi moglo reći da duljina trajanja blokade može indicirati način imenovanja upravitelja.

²² Štoviše, 1% upravitelja (njih dvojica) dobili su 15% svih nasumično dodijeljenih predmeta, a na ostalih 99% raspodijeljeno je ostalih 85%. Mogući izvor disproporcija nalazi se u tome što su pojedini stečajni upravitelji za područje svoga djelovanja odabrali više jurisdikcija trgovačkih sudova, pa samim time imaju veću vjerojatnost biti imenovanima od onih koji su odabrali samo jurisdikciju suda u kojoj imaju prebivalište. Naime, od 1. 9. 2015. stečajni upravitelj mogli su odabrati žele li dobivati slučajeve i iz drugih dijelova Hrvatske, jer su prije toga mogli biti imenovani samo na području jurisdikcije trgovačkog suda pri kojemu su registrirani. No, ovakav razlog teško može opravdati razmjer neusklađenosti nasumičnih imenovanja.

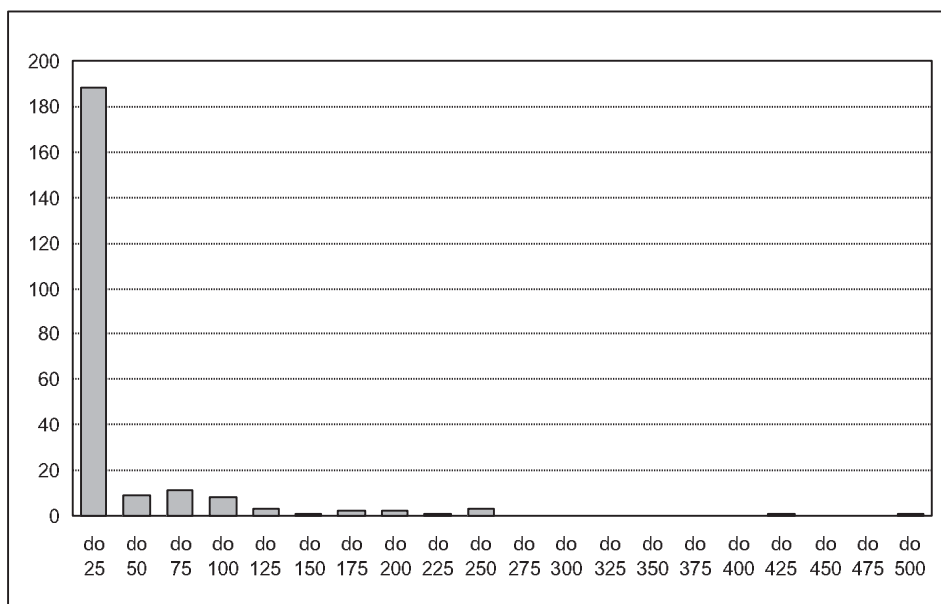
Tablica 5.

STATISTIČKI POKAZATELJI TRAJANJA BLOKADA DUŽNIKA S
OBZIROM NA NAČIN IMENOVANJA UPRAVITELJA

	Način imenovanja upravitelja					Svi načini imenovanja
	Potpuno nasumično	Relativno nasumično	Promjenom uloge	Privilegiranim odabirom	Privil. od. po starom SZ	
Broj slučajeva	3.884	254	69	54	82	4.343
Aritm. sredina (dani)	1.103	905	998	1.286	1.127	1.093
Medijan (dani)	830	666	821	1.096	720	814
Minimum (dani)	120	125	140	147	132	120
Maksimum (dani)	7.406	4.786	4.193	5.367	4.534	7.406
Stand. devijacija	886	791	767	1.061	959	884
Koeficijent varijacije	80,34	87,38	76,90	82,45	85,11	80,92
Iskošenost distribucije (<i>skewness</i>)	1,80	1,85	1,66	1,57	1,24	1,79
Zaobljenost distribucije (<i>kurtosis</i>)	4,53	4,14	3,71	3,81	1,57	4,45

Grafikon 5.

HISTOGRAM POTPUNO NASUMIČNIH IMENOVANJA

U priložima su izneseni podaci koji bi praktičarima mogli biti od koristi i interesa, a to su popis sudaca koji najčešće ne koriste nasumično imenovanje upravitelja (Grafikon 6. i Grafikon 7.), popis upravitelja koji se najčešće odabiru (ukupno i privilegirano; Tablica 7., Tablica 9.), popis sudaca i upravitelja koji se najčešće pojavljuju u paru (Tablica 8.), popis upravitelja kojima su u prosjeku dodijeljeni predmeti s najvećim iznosima blokada (Tablica 10.), i popis učestalo imenovanih stečajnih upravitelja (Tablica 11.). Vidljivo je i na ljestvici upravitelja (Tablica 10) kojima su dodijeljeni predmeti s najvećim blokadama kako se u pravilu dužnici s najvećim blokadama dodjeljuju nenasumično, odnosno privilegiranim odabirom.

5. Zaključci

Analizirajući razdoblje od 14,5 mjeseci nakon 1. 9. 2015., tj. nešto više od godine dana nakon stupanja na snagu novog Stečajnog zakona vidljivo je da se 86% svih izvršenih imenovanja stečajnih upravitelja u Hrvatskoj provelo potpuno nasu-

mično, što znači da ostali načini imenovanja nisu iznimke u statističkom smislu riječi jer se u statistici u iznimke dopušta ubrojiti 1% populacije (u strožoj varijanti) ili 5% populacije (slobodniji pristup). Trgovački sudovi u Hrvatskoj neujednačeni su u praksi pri načinu imenovanja stečajnih upravitelja pa pojedini sudovi i po trostruko češće imenuju upravitelje privilegiranim odabirom nego što to u prosjeku čine na ostalim sudovima. Vjerovnici vrlo rijetko imenuju upravitelje.

Analiza također pokazuje izrazitu disproporciju u pogledu opterećenja stečajnih upravitelja; jedna desetina upravitelja imenovana je na skoro polovinu predmeta, a ostalih devet desetina vodi drugu polovinu stečajeva. Pri tome se upravitelji koji se privilegirano odabiru mahom imenuju na imovinski izdašnije stečajeve, odnosno na stečajeve na kojima oni sami uobičajeno više mogu uprihoditi (prije svega za sebe a tek potom za vjerovnike, jer se upravitelji iz stečajne mase namiruju prije radnika i ostalih vjerovnika).

Značajan broj imena s popisa najčešće imenovanih prije izmjena i poslije izmjena Stečajnog zakona se podudara (njih 40%), što znači da se velik dio stečajnih upravitelja koji su prije novog Stečajnog zakona bili najčešće imenovani i dalje biva najčešće imenovanima.

Imenovanja koja su izvedena računalom, potpuno nasumično („automatski“) pokazuju da, statistički promatrano, računalo ima neobičnu tendenciju favoriziranja određenih imena jer je 1% upravitelja (njih dvojica) dobilo 15% svih nasumično dodijeljenih predmeta, a na ostalih 99% raspodijeljeno je preostalih 85% predmeta, te je 3% upravitelja dobilo jednu trećinu predmeta, a na ostalih 97% upravitelja raspodijeljene su ostale dvije trećine nasumično dodijeljenih stečajeva.

Visoko statističko signifikantni rezultati svih testova ukazuju na to da se smije odbaciti hipoteza o podjednakim visinama iznosa imovine kod onih stečajeva koji se upraviteljima dodjeljuju nasumično i onih koje suci upraviteljima dodjeljuju privilegiranim odabirom. No, ne čini li se to banalnim zaključkom – da se financijski izdašni stečajeve ne dodjeljuju nasumično već samo odabranima – jer to proizlazi iz formulacije zakonskog teksta u kojemu se uređuje da će sudac nenasumično imenovati upravitelja kad slučaj traži “iskustvo i stručnost”? Ne, jer “iskustvo i stručnost” nisu varijable koje bi trebale biti korelirane samo s veličinom iznosa imovine dužnika. “Iskustvo i stručnost” bi se prije svega trebali od upravitelja zahtijevati onda kad postoje izgledi za restrukturiranje i opstanak dužnika. No, restrukturiranje se sustavno ne vrednuje ni suci ni upravitelju; oni imaju samo privatnu satisfakciju ako su uspjeli spasiti dužnika. Nadalje, “iskustvo i stručnost” osobito su potrebni u predmetima u kojima postoji razgranata mreža vjerovnika, u kojima postoje brojni sporovi, u kojima je mnogo zaposlenika, u kojima postoje kompleksni poslovni procesi, itd. Čini se da ništa od toga nije doista važno, jer niti su „iskustvo i stručnost“ upravitelja ikako opisani i propisani (pri nenasumičnom imenovanju upravitelja), niti su opisani i propisani slučajevi kod kojih bi navedene

kvalitete bile potrebne. Stoga se čini da su nove izmjene Stečajnog zakona samo dodatno utvrdile prethodnu praksu: i dalje samo privilegirani upravitelji dobivaju „bogate“ stečajeve, a da pritom radnici ostaju na ulici jer ekonomski neefikasne ishode pravo pravo ne prepoznaje.

Konačno, smatra se korisnim revidirati praksu imenovanja stečajnih upravitelja te napokon provesti profesionalizaciju ovoga poziva, s ciljem snažnijeg usmjerenja sustava prema restrukturiranju dužnika.

6. Bibliografija

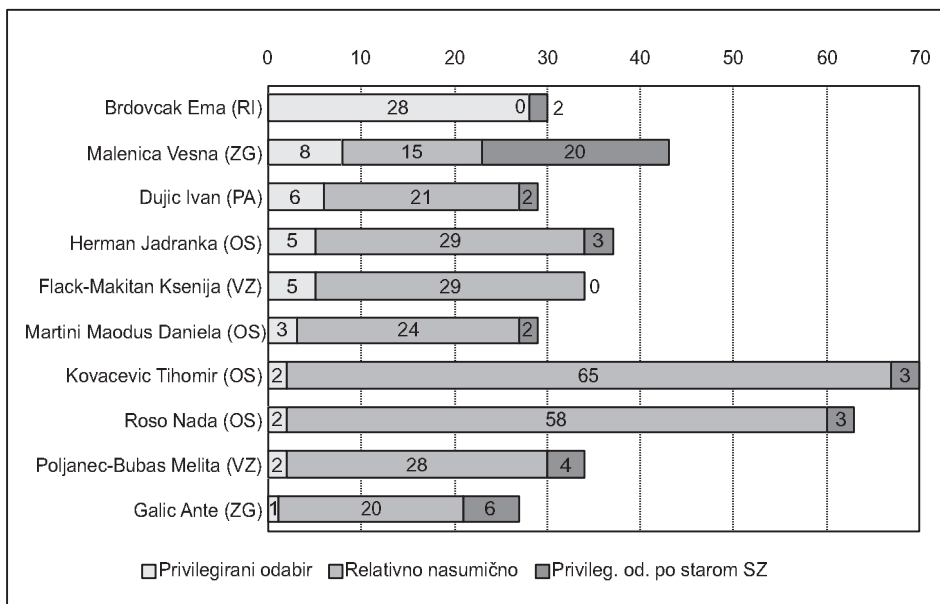
- Bodul, D., Vuković, A. (2015). “(Još jedna) reforma stečajnog zakonodavstva – funkcionalizacija stečajno pravne zaštite ili placebo efekt?.” *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, 36(1), 181-212.
- Bodul, D. (2016). “Apologija novom hrvatskom insolventnom pravu.” *Financije i pravo*, 1(1), 31-58.
- Državni zavod za statistiku, <http://www.dzs.hr/app/sektorizacija>, pristupljeno 16. 11. 2016.
- Knot, O., & Vychodil, O. (2006). *Czech Bankruptcy Procedures: Ex-post Efficiency View* (No. 2006/03). Charles University Prague, Faculty of Social Sciences, Institute of Economic Studies.
- Martinez, Andres Federico; Zelianka, Vytautas; Bognár, Bettina (2015). *Appointment of Insolvency Office Holders: New approaches?*. INSOL Eastern Europe Conference, Vilnius, 15. 5. 2015. (interni referat, neobjavljeno)
- Ministarstvo pravosuđa Republike Hrvatske, E-oglasna ploča, <https://e-oglasna.pravosudje.hr>, pristupljeno 8. 9. 2015. i 16. 11. 2016.
- Ministarstvo pravosuđa Republike Hrvatske, Sudski registar, <https://sudreg.pravosudje.hr>, pristupljeno 16. 11. 2016.
- Sajter, D. (2014). “Stečaj: okvir za malverzacije ili za namirenje vjerovnika i rehabilitaciju povjerenja?.” *Ekonomski pregled*, 65(4), 294-317.
- Stečajni zakon, Narodne novine 71/2015.
- Tomas Žiković, I., Bodul, D., & Žiković, S. (2014). “Novosti i problemi u provedbi stečajnog zakonodavstva u Republici Hrvatskoj.” *Ekonomski pregled*, 65(4), 318-351.

7. Prilozi*Tablica 6.***DUŽNICI S NAJDUŽIM BLOKADAMA**

R. b.	Broj dana neprekinute blokade na dan 1. 9. 2015.	Ukupan iznos blokade uključujući i kamate na dan 1. 9. 2015.	Naziv dužnika, OIB
1	8383 dana (22 god. 11 mj.)	46.768,69 kn	ORGANIZACIJA MUZIČKO-ESTRADNIH RADNIKA ADRIATIK; 70369916861
2	8070 dana (22 god. 1 mj.)	58.450,17 kn	METEOR P.O. ŠIBENIK; 93930873278
3	7998 dana (21 god. 10 mj.)	2.020.255,99 kn	NORŠIĆ P.O.; 38301871096
4	7702 dana (21 god. 1 mj.)	991.933,45 kn	TERAVITA D.O.O.; 96412832621
5	7614 dana (20 god. 10 mj.)	139.042,52 kn	ADRIATIC-CHIROPRACTIC D.O.O.; 42394605639
6	7561 dana (20 god. 8 mj.)	25.037.022,71 kn	TEF d.d.; 35064117764
7	7508 dana (20 god. 6 mj.)	209.290,83 kn	IVANA TRADE, S.P.O.; 27121795236
8	7406 dana (20 god. 3 mj.)	64.830,21 kn	DARZA; 35255960295
9	7383 dana (20 god. 2 mj.)	636.878,25 kn	LABIN ART EXPRESS; 85867819638
10	7296 dana (19 god. 11 mj.)	15.486,58 kn	PIVALICA-U.-COMMERCE; 33631851373

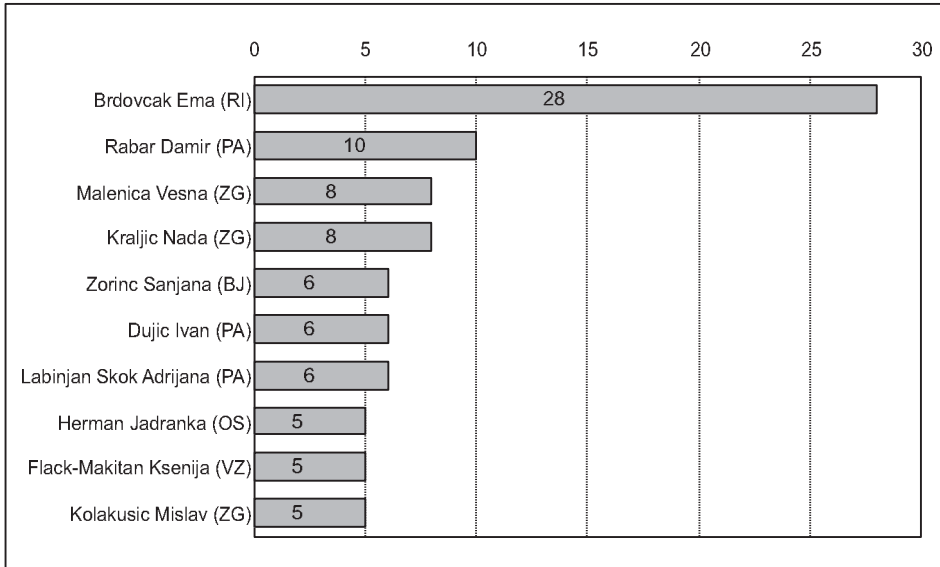
Grafikon 6.

STEČAJNI SUCI KOJI NAJČEŠĆE NE KORISTE
 NASUMIČNI ODABIR STEČAJNIH UPRAVITELJA²³

²³ Imenovanja upravitelja nakon 1. 9. 2015., odnosno nakon stupanja na snagu novog Stečajnog zakona.

Grafikon 7.

STEČAJNI SUCI KOJI NAJČEŠĆE KORISTE
PRIVILEGIRANI ODABIR STEČAJNIH UPRAVITELJA²⁴

²⁴ Imenovanja upravitelja nakon 1. 9. 2015., odnosno nakon stupanja na snagu novog Stečajnog zakona.

Tablica 7.

STEČAJNI UPRAVITELJI KOJI IMAJU NAJVIŠE IMENOVANJA

R. br.	Stečajni upravitelj	Broj imenovanja*
1	Ivan Gjurasic	499
2	Jelenko Lehki	412
3	Damir Debeljuh	248
4	Dinka Trumbic	229
5	Nikola Delic	227
6	Renato Sabljic	203
7	Stjepan Lovic	183
8	Vencel Culjak	180
9	Ante Gabelica	158
10	Mateo Erceg	155
Ukupno prvih deset		2.494
* Imenovanja svih vrsta, bez datumskih ograničenja		

Tablica 8.

NAJUČESTALIJI PAROVI SUDACA I UPRAVITELJA U STUDENOM 2016.

R. br.	Sudac imenovatelj, sud	Imenovani upravitelj	Broj privilegiranih imenovanja*
1	Mikulic, Katarina, ST	Mira Hajdic	11
2	Malenica, Vesna, ZG	Pero Hrkac	8
2	Malenica, Vesna, ZG	Vesna Kocbek	8
3	Butigan Granic, Diana, ST	Ivanka Susic	7
3	Butigan Granic, Diana, ST	Mato Maric	7
3	Gavranic, Srdjan, ST	Ivanka Susic	7
3	Gavranic, Srdjan, ST	Mato Maric	7
3	Jelenovic, Vera, RI	Vlasta Majstorovic	7
3	Livakovic, Josko, ZD	Drasko Lambasa	7
3	Mikulic, Katarina, ST	Ljiljana Poljanic	7
3	Mikulic, Katarina, ST	Meri Sitic	7
4	Butigan Granic, Diana, ST	Maroje Stjepovic	6
4	Caleta, Jozo, ST	Anci Basic	6
4	Caleta, Jozo, ST	Meri Sitic	6
4	Malenica, Vesna, ZG	Davorka Huljev	6
4	Malenica, Vesna, ZG	Marija Vujcic Turkulin	6
4	Mikulic, Katarina, ST	Ivo Bucan	6
4	Mrazovic, Tomislav, BJ	Branko Smrtic	6
4	Ribaric, Nikola, ZG	Davor Petera	6
4	Ribaric, Nikola, ZG	Marijan Belcic	6
4	Siladi Rstic, Nevenka, ZG	Marija Vujcic Turkulin	6

* Ukupna privilegirana imenovanja iz cijele baze podataka s E-oglasne ploče na dan 16. 11. 2016., po novom i starom SZ; prikazani su svi parovi sudaca i upravitelja koji imaju 6 i više privilegiranih imenovanja

Tablica 9.

STEČAJNI UPRAVITELJI KOJI IMAJU NAJVIŠE IMENOVANJA
PRIVILEGIRANIM ODABIROM

R. br.	Stečajni upravitelj	Privilegirana imenovanja*
1	Milorad Zajkovski	28
2	Marija Vujić Turkulin	27
2	Mirjana Zuzija	27
3	Davorka Huljev	26
4	Tomislav Djuricin	25
5	Mira Hajdić	23
6	Anamaria Ivanković	22
7	Drazen Ezgeta	21
7	Maroje Stjepović	21
7	Meri Šitić	21
7	Vlasta Majstorović	21

* Ukupna privilegirana imenovanja iz baze podataka na dan 15. 11. 2016., po novom i starom SZ

Tablica 10.

**UPRAVITELJI KOJIMA SU U PROSJEKU DODIJELJENI PREDMETI
S NAJVEĆIM IZNOSIMA BLOKADA**

R. b.	Stečajni upravitelj	Prosječni iznos blokade po predmetu (u kn)*	Ukupni iznos blokada (u kn)**	Udio blokada dodijeljenih privilegiranim odabirom u ukupnim blokadama***
1	Anamaria Ivankovic	86.727.987	346.911.946	100,0%
2	Mirjana Zuzija	56.379.783	112.759.566	100,0%
3	Mira Hajdic	54.666.470	218.665.882	89,0%
4	Bozidar Brkljac	50.196.578	50.196.578	100,0%
5	Nebojsa Antolic	41.674.661	83.349.322	14,3%
6	Milan Kanjer	37.335.235	149.340.941	99,8%
7	Frane Dobrovic	37.131.684	37.131.684	100,0%
8	Anci Basic	25.830.449	51.660.899	100,0%
9	Rajka Jagmarevic	23.931.843	47.863.685	100,0%
10	Zelimir Ursulin	22.698.095	22.698.095	100,0%

NAPOMENA: Prikazana su samo imenovanja nakon 1. 9. 2015. iz Izvedene baze podataka.
 * Aritmetička sredina ukupnih iznosa blokada svih dužnika kod kojih je osoba imenovana upraviteljem za koje postoje podaci u Izvedenoj bazi
 ** Zbroj ukupnih blokada svih dužnika kod svih predmeta koji su dodijeljeni upravitelju (za koje postoje podaci u Izvedenoj bazi), bez obzira na način imenovanja
 *** Udio ukupnih blokada onih dužnika kod kojih je upravitelj imenovan privilegiranim odabirom u ukupnom iznosu svih blokada (**)

Tablica 11.

UČESTALO IMENOVANI STEČAJNI UPRAVITELJI

Učestalo imenovani prije novog SZ*			Učestalo imenovani poslije novog SZ**		
R. br.	Stečajni upravitelj	Imenovanja prije 1.9.15.	R. br.	Stečajni upravitelj	Imenovanja privilegiranim odabirom poslije 1.9.15.
1	Goran Jedlicko	31	1	Tomislav Djuricin	14
2	Maroje Stjepovic	30	2	Davorka Huljev	11
3	Milorad Zajkovski	28	3	Vlasta Majstorovic	8
3	Mirjana Zuzija	28	4	Anamaria Ivankovic	7
5	Marija Vujcic Turkulin	27	4	Jelena Stankus-Tkalec	7
6	Davorka Huljev	26	6	Branko Smrtic	6
6	Rajka Jagmarevic	26	6	Mirjana Zuzija	6
8	Branka Malbasic	25	6	Damir Majstorovic	6
9	Zdravko Mitak	24	9	Milan Kanjer	5
10	Alma Klepac	23	9	Mato Cicak	5
11	Mato Maric	22	9	Frane Dobrovic	5
12	Ante Dragicevic	21	9	Drazen Ezgeta	5
13	Ivanka Susic	20	9	Kristijan Mijandrusic	5
14	Korana Ferdelji	19	14	Milan Nakic	4
15	Mira Hajdic	18	14	Jasna Kucevic	4
15	Tomislav Djuricin	18	14	Mira Hajdic	4
15	Mato Cicak	18	14	Branka Malbasic	4
15	Antonija Galic	18	14	Loris Rak	4
15	Davor Petera	18	14	Franjo Otrocak	4
15	Anamaria Ivankovic	18	14	Milorad Zajkovski	4
21	Bozidar Brkljac	17	14	Gordan Blagojevic	4
21	Zelimir Ursulin	17	14	Nada Barisic	4
23	Marko Fak	16	14	Irena Kelava	4
23	Meri Sitic	16	14	Tea Gatternig	4
23	Ante Jukic	16	25	Ombretta Belic-Ilijasic	3
26	Zdravko Grubesa	15			***
26	Stanko Makar	15		...	
26	Miron Markicevic	15	25	Marija Vujcic Turkulin	3

* Prema bazi podataka objavljenoj na E-oglasnoj ploči dana 8. 9. 2015.
 ** Prema bazi podataka objavljenoj na E-oglasnoj ploči dana 16. 11. 2016.
 *** Ukupno 18 upravitelja imenovano je privilegiranim odabirom na tri predmeta nakon 1. 9. 15.; nisu svi prikazani zbog ograničenog prostora

APPOINTING INSOLVENCY OFFICE HOLDERS IN CROATIA

Summary

The aim of this paper, in the narrow sense, is to examine the practice of appointing Croatian insolvency office holders (IOHs; i.e. bankruptcy practitioners) after the new Insolvency Act came into force in Sep. 1st 2015; in the wider sense, it is to generally explore appointments of Croatian bankruptcy practitioners. Author's contribution consists in linking and joining publicly available databases on practitioners' appointments, protective measures (account preservation orders), and debtors' names and personal identification numbers, and in application of scientific methods in statistical analysis of the derived sample. Parametric (ANOVA, Levene and Brown-Forsythe test) and non-parametric (Kruskal-Wallis and Median-test) analysis were used to test the hypothesis of homogeneous variances. Results indicate that the hypothesis of approximately equal debtors' assets in cases where IOHs are appointed at random and cases where IOHs are appointed non-randomly can be rejected; when debtors have above average amounts of assets IOHs usually get appointed by privilege (i.e. by judge, non-randomly). Furthermore, 14% of all appointments are not performed randomly, and certain courts select IOHs by privilege as three times more often as it is usual in other courts. Practitioners are still unevenly appointed; one-tenth of them got half of the cases, while nine-tenths got the other half. A large part of the practitioners that got most of the cases before the new Insolvency Act still get most of the cases. In random appointments there is a wide inconsistency as only two of IOHs got 15% of all randomly assigned cases, while the other 99% of practitioners got the rest. All in all, we recommend a review of the appointment practice and professionalization of the occupation in the context of determination to fostering debtor restructurings.

Keywords: appointing, insolvency office holder, bankruptcy practitioner, bankruptcy judge, commercial court